

ในปัจจุบันสภาพสังคม และเศรษฐกิจของประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้ามากกว่าในอดีตการทำสัญญาจะอ้างหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา และหลักเสรีภาพในการทำสัญญา โดยถือว่า ทุกคนมีความเสมอภาคกันในการทำสัญญาใดๆ ที่บุคคลสองฝ่ายสมัครใจทำขึ้นระหว่างกันย่อมมีผลเสมือน เป็นกฎหมายใช้บังคับระหว่างกัน การทำสัญญาสำเร็จรูปฝ่ายเดียว โดยใช้หลักเสรีภาพในการทำสัญญา ซึ่งผู้ประกอบการที่มีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภค โดยใช้พิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ ความเข้าใจและความสันทัดจัดเจน ทำให้สัญญาสำเร็จรูปนั้น มีข้อตกลงที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคที่ใช้บังคับกันได้ตามกฎหมาย เนื่องจากข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งผู้บริโภคต้องยอมรับ และปฏิบัติตามข้อตกลงนั้นจึงเป็นเหตุให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญากับผู้ประกอบการดังนั้นรัฐซึ่งมีหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคมจึงต้องเข้ามาแทรกแซงการทำสัญญาดังกล่าว

ถึงแม้ว่าภาครัฐได้ตรากฎหมายออกมาสองฉบับคือ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 กับพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้บริโภคด้านสัญญาจากการซื้อสินค้า หรือบริการจากผู้ประกอบการ แต่การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควรในปัจจุบันเนื่องจากยังมีผู้ประกอบการบางส่วน ยังฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อกำหนดตามประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา อีกทั้งยังมีสัญญาสำเร็จรูปบางประเภทที่ไม่ได้ ถูกประกาศให้มีการควบคุมให้อยู่ในกรอบของกฎหมายดังกล่าว

ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อให้ได้รับทราบถึงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคจากการเข้าทำสัญญาสำเร็จรูปโดยบทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ เพื่อนำผลจากการศึกษามาวิเคราะห์ และหาแนวทางแก้ไขความไม่เป็นธรรม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าสาเหตุที่ผู้ประกอบการได้ร่างสัญญาสำเร็จรูปโดยก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมนั้นเกิดจากปัญหา 2 ประการคือ ปัญหาทางกฎหมายและปัญหาทางบริหารงานกลไกของรัฐและทางสังคม

ผู้เขียนได้เสนอแนวทาง ในแต่ละทางกล่าว คือแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมาย บทบัญญัติของกฎหมาย ต้องมีความชัดเจนมากขึ้นเช่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความเกี่ยวกับ คดีคุ้มครองผู้บริโภคต้องเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และให้เพิ่มบทบังคับในกรณีที่ทำสัญญาสำเร็จรูปนั้น เป็นธุรกิจขายสินค้าหรือ ให้บริการประเภทที่ยังไม่ได้มีการควบคุม โดยประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา กำหนดให้เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 และต่อมากรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาระหว่างคู่สัญญาและมีการฟ้องร้องต่อศาลในเรื่องของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม โดยเพิ่มอำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือสมาคมผู้บริโภคที่จะใช้สิทธิร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้มีการยับยั้งข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม หรือฝ่าฝืนกฎหมายไว้ชั่วคราว ก่อนที่ศาลจะได้พิจารณาวินิจฉัยต่อไปเป็นต้น ส่วนแนวทางแก้ไขปัญหาทางบริหารงานกลไกของรัฐ และทางสังคมนั้นรัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนสมาคมเพื่อผู้บริโภค และสนับสนุนให้มีองค์การอิสระเพื่อผู้บริโภค ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 บัญญัติไว้โดยเร็วและมีมาตรการเตือนผู้ประกอบการให้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบในการประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค เป็นต้น

At present, the social and economic environment of Thailand has experienced significant progress when compared with the country's past. The conclusion of contract is based on the Will Theory and Freedom of Contract by assuming that individuals are free and equal in entering into any transaction where both parties believe that they will benefit as though there are legal obligations between both parties. Adhesion contracts, which is based on the Freedom of Contract principle, issued by the business entrepreneurs who possess a superior bargaining power over the consumers in terms of economic status, understanding and clear knowledge. Such superior bargaining power has resulted in an enforceable unfair contract for the consumers since such contract is not contrary to public order or good morals. The consumers, then, have to accept and comply with such contract resulting in consumers being subjected to unfairness in contract conclusion with the entrepreneurs. The Thai government, which has a responsibility to maintain law and order of the society, therefore, has to interfere with conclusion of such contracts.

Although the Thai government has issued two legislations: Unfair Contract Terms Act B.E. 2540 (A.D 1997) and Consumer Protection Act B.E. 2522 (A.D 1979) as amended by Consumer Protection Act (No.2) B.E. 2541(A.D.1998) to provide protection to the Thai consumers in the area of contracts to purchase goods and services from the business entrepreneurs, the application of such laws are still not effective enough as some business entrepreneurs continue to violate the laws by failing to comply with the laws and Consumer Board on Contracts' regulations. In addition, some adhesion contracts are not officially declared to be controlled contracts within the framework of the law.

The author's objective of the study is to examine measures for protecting the consumers' rights in concluding the adhesion contract under current legislations in order to analyze the results of study and provide solutions to the problem of unfairness. As a result of the study, it was discovered that the reasons why the adhesion contracts issued by the business entrepreneurs were unfair due to two reasons: legal and government's as well as society's administrative mechanism problems.

The author has suggested various measures as solutions to the problems – legal solution measures. The legislation clauses have to be made clearer such as the legal proceedings related to consumer's protection have to be instituted within a short period of time and enforcement-related clauses in the event that certain contracts are not officially classified to be controlled sale of goods and services under Committee on Contract's notification issued pursuant to Consumer Protection Act B.E. 2522 (A.D 1979) as amended by Consumer Protection Act (No.2) B.E. 2541(A.D.1998) should be also available. In addition, in the event of contract dispute between parties which has led to a legal proceeding related to the issue of unfair contract terms, the consumer protection board or consumers association should be given the power to submit the motion to the court to temporarily suspend contractual terms which are deemed to be unfair or a violation of the law prior to court's consideration on rulings, etc. Regarding to government's and society's administrative mechanisms, the government should promptly establish a policy promoting and supporting consumers' association and independent body for protecting the consumers pursuant to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540 (A.D. 1997) as well as issue a measure which will keep the business entrepreneurs to be aware of the duties and responsibilities in operating the businesses which have an effect on the consumers.